

DE STEMMEN

AFLEVERING 4 - DUISTERNIS (TRANSCRIPTIE)

[Sopraan zingt eerste strofe uit Die Nacht van Richard Strauss

*Aus dem Walde tritt die Nacht,
Aus den Bäumen schleicht sie leise,
Schaut sich um in weitem Kreise,
Nun gib Acht!*

*Alle Lichter dieser Welt,
Alle Blumen, alle Farben
Löscht sie aus und stiehlt die Garben
Weg vom Feld.]*

TOM SWAAK

Dat je 's nachts lastig gevallen wordt door je geweten, ja ik denk dat we dat allemaal wel kennen.

YILMAZ KURSUN

Ik wist niet wat bang zijn was, tot op die moment. Dus innerlijk voelde ik zo angst.

AHMADZIA MOMAND

Met tien gedachten slapen, met tien gedachten terug wakker.

[elektronische muziek: titelgeneriek]

KATHARINA SMETS (host, voice-over)

Welkom bij De stemmen, een podcast van Opera Ballet Vlaanderen. In ieders leven schuilt een opera, en wij gaan ernaar op zoek. Elke aflevering bundelt persoonlijke verhalen rond één tijdloos thema dat de kunsten en het leven betekenis geeft.

Aflevering 4 : Duisternis

Wanneer de avond valt wordt alles stiller, donkerder, mysterieuzer. Je gedachten verschuiven. Dingen die je overdag zo zeker wist, zijn 's nachts plots minder duidelijk. Mensen kunnen anders lijken. Sensueler. Gevaarlijker. Het donker kan ook veilig zijn. In de schaduw kan je schuilen, als je op de vlucht bent. Dit zijn drie verhalen die zich afspelen in de schemering.

Tom Swaak ligt vaak wakker....

TOM SWAAK

TOM SWAAK

Ik hou zelf heel erg van de nacht. Het is natuurlijk een tijd van, van, van, van reflectie en van, van stilte en ook een tijd waarin je niet gestoord wordt. Slapen dat vind ik zo een tijdverlies, het moet, maar ik, ik voel me bijna iedere avond schuldig dat ik ga slapen, omdat ik dan niet iets nuttigs kan doen die nacht. Het is precies alsof mijn hoofd een bepaalde denkkraft heeft en waar die zich dan op, op, op, hoe zeg je dat. Die, dat is eigenlijk een blinde kracht of zo. Dat apparaat stopt niet en als het iets vind, dan hecht het zich daaraan vast en dan, dan, dan moet ik daarover nadenken op dat moment.

Als ik mijn moeder mag geloven dan had ik dat al als kind, ja altijd moeite om in slaap te komen. Als ik eenmaal sliep, dan was het geen probleem, maar het in slaap vallen is iets heel moeilijks.

En mijn moeder was eh ontzettend lief, zij probeerde alles maar dan ook werkelijk alles te doen om mij wel te doen slapen. Dus we hebben alle huis-tuin en keuken middeltjes geprobeerd. Van warme melk tot een warmwaterkruik tot verhaaltje voor het slapengaan, geen verhaaltje, lampje aan, lampje uit, van alles... Echt de gekste dingen hebben we geprobeerd, kamillethee, ik oeh, ik kan het nog niet, ik kan het niet meer zien, maar niets hielp. Dus toen was het onvermijdelijk dat mijn moeder op een gegeven moment buiten de gebaande paden begon te zoeken naar een remedie voor mijn slapeloosheid.

Dus wat mijn moeder probeerde dan, ja ze heeft met mijn bed geschoven om te zien dat ik met mijn hoofd op het noorden lag of op het zuiden, ik weet het al niet meer. In ieder geval in de juiste richting... Ze heeft bepaalde mineralen of zoiets naast mijn bed gelegd en ik had een cassettebandje met walvisgeluiden. Ik kreeg op een gegeven moment een CD'tje met een eh, met hersengolf muziek erop, waar je dan rustig van moest worden of zoiets en als je daar dan een paar minuten naar geluisterd had dan kwam er opeens uit het niets een stem die ik echt super eng vond, die dan ongetwijfeld moest klinken als een wollen dekentje maar dat deed die niet. En dan zei die: 'EN NU GA JE ONTSPANNEN EN JE VOELT JE LICHAAMSDELEN ZWAAR WORDEN' en god weet wat allemaal. Dus dat werkte ook alleen maar op mijn lachspieren en... Lang verhaal kort, dat hielp ook allemaal niet.

Totdat mijn moeder op een gegeven moment de tip kreeg om een glaasje water naast mijn bed te zetten en het idee daarachter was, dat ik 's nachts zogezegd bezocht zou worden door entiteiten, door geesten, noem het wat je wil, dat was het

idee. Ik was een jaar of zes denk ik, dus dat vond ik op zich al een heel eng idee. Ehm, maar ik moest dat glaasje water dan naast mijn bed zetten en de volgende ochtend, zaten er in dat water allemaal belletjes. En eh, het verhaal was dan dat elk belletje een gevangen geest was.

De volgende stap in het ritueel was dat ik dat glaasje water door de wc moest gaan kappen en ik moest die geesten doorspoelen en ze waren weg. Nu denk ik dat het de bedoeling was dat ik dat één nacht gedaan zou hebben. Maar ik was zo overdonderd door de hoeveelheid aan belletjes die in mijn glas zaten dat ik dacht van, oh die ene nacht was niet genoeg, ik moet dit blijven doen. Dus ik heb dat niet tegen mijn moeder gezegd, maar ik heb stiekem altijd een glaasje water gevuld en naast mijn bed gezet. En iedere ochtend zaten daar dus minstens evenveel belletjes in als de avond ervoor of de dag ervoor. Totdat ik op een gegeven moment wakker werd en nog slaapdronken dat glaasje water in één teug heb opgedronken.

Soms zit je zo een beetje tussen waken en slapen in en ik weet alleen nog dat ik op een gegeven moment zag dat het glaasje leeg was. Ja toen sloeg de schrik me om het hart want wat wou dat nu zeggen, die geesten die ik eigenlijk had moeten doorspoelen die had ik op dat moment ingeslikt.

Dat durfde ik al helemaal niet vertellen aan mijn moeder maar ik heb vervolgens nog jarenlang, soms, gedacht dat ik misschien een beetje bezeten was.

Nu weet ik een beetje waardoor dat komt. Als je maar goed genoeg zoekt, doe je altijd dingen fout. En dat is precies wat, waar mijn geweten mij toe aanspoort is om op zoek te gaan, echt naar dingen die ik fout gedaan heb. Keuzes die je gemaakt hebt, dat je daar echt aan terug blijft denken. Maar goed dat wist ik toen nog niet, als kind, waarom ik niet kon slapen. Ik kon gewoon niet slapen.

Voor mijn moeder was het klaarblijkelijk geen enge gedachte dat je 's nachts bezoek zou krijgen van allerhande geesten, maar voor mij was dat een doodeng idee. Mijn kinderjaren heeft dat toch wel wat spannender gemaakt. Ja, misschien ben ik toch ergens wel beïnvloed door die geesten die ik heb geconsumeerd.

YILMAZ KURŞUN

KATHARINA

Al bijna twintig jaar rijdt Yilmaz Kurşun 's nachts met zijn taxi. Dan is het verkeer rustiger, alles is stiller. Meestal toch... want op een nacht heeft hij een bevreedende ontmoeting.

YILMAZ

Als *ge* een taxi zoekt moet *ge* allereerst veel geduld hebben. *Ge* moet uw lichaam gewoon maken van te wachten. 's Nachts wordt er niet teveel opgeroepen, soms hebt *ge* wel nachten dat *ge* constant de ene achter de andere brengt, maar *gelijk ne* maandag, dinsdag, woensdag, is het zeer rustig. *Ge* kunt niet zeggen van kijk, *ge* gaat beginnen rijden met de taxi en *ge* moet dat zo doen. Dat moet ook in u zitten. Ofwel kunt *ge* het ofwel kunt *ge* het niet. Als *ge* geen geduld hebt dan eh, is die job niet geschikt voor u.

Ge moet mensen kunnen een beetje inschatten. Ja, dat leert *ge* automatisch met de tijd. *Ge* moet soms mee met andere mensen hun verhalen of in *ulder* modus meegaan. Als *ge* al twee *dinges* gevraagd hebt en die mens laat blijken dat hij niet geïnteresseerd is in een gesprek, dan moet *ge* niet dieper gaan. Dat is uw job niet, uw job is rijden met een taxi. Dat is geen café hé, dat is een taxi.

Buiten je geduld, je aanpassingen naar de klanten toe, mag je zeker 's nachts geen schrik hebben. Sommige willen gewoon een keer stoer doen he, zelfs in die vijf minuten willen ze een keer de man uithangen, soms zoeken ze boel voor niets he, gewoon omdat ze boel willen zoeken. Je hebt zo mensen van aard die graag ruzie maken. Kloppen, duwen, trekken, niet betalen. Maar als je doet zoals je schrik hebt, dan gaan ze u meer aanvallen. Die agressieve mensen dat is ook heel raar, die leven ook precies meer in de nacht.

Dat was een heel speciaal *meiske*. Zo een beetje verward, haar haar was zo... Ik kijk naar haar en ze keek zo door uw ogen zo. Ik doe die ruit naar beneden. Ik zeg hebt *gij* de taxi gebeld? Nee nee meneer, eh, ik moet een taxi hebben. En ik zeg waar moet *ge* naartoe? En ze zegt mij zo een naam, ik had dat nog nooit gehoord. Maar ik zeg geen probleem, stap maar in. Ik zeg, *ge* moet wel nu betalen. En ze stapt in, ik begin te rijden en ik zeg *ge* gaat mij wel begeleiden waar dat ik moet afrijden *enal*. Ja maar zegt ze, rijden, richting Ninove.

Plots zei ze tegen mij, ja, hebt *gij* paranormale *dinges* meegemaakt? Paranormale *wadde*? Ja zegt ze, ik heb contact met geesten. Ik zeg in mijn eigen, begin niet he *meiske*, contacten met geesten *enal*. En ze had een schriftje bij, zo een zwart *boekske* zo, een schriftje. En ze doet dat schrift open en met de hand geschreven, zo alles *doorkrapt* en zo zwarte dikke drukletters. Ik ga eens wat voorlezen he, zegt ze, en ze begon nog wat bladzijden te draaien en had ze zelf iets geschreven. Zegt ze ik ga eens iets lezen voor u he, ik ga eens lezen. Ik zeg ja maar, je moet dat niet drie keer herhalen he, ik zeg lees dan he. En ze begon dat te lezen en hoe meer ze aan het lezen was hoe agressiever en *ge* voelde dat zo, ook zo opgewonden. Ik zeg *meiske*, ik zeg, nu moet je het een beetje rustig aan doen hé. Nee, nee, dat is, uw pa is juist overleden he? Ik zeg in mijn eigen, hoe weet zij dat? Uw pa stelt het heel goed, ik heb contact met hem! Ik zeg alsjeblijft he, ik zeg *meiske*, wilt *ge* eens zwijgen, mijn pa heeft met niemand geen contact. Jawel, goeie man, goeie man. Kijk ik ga eens iets anders lezen he. Ze begint zo een beetje zijn leven te vertellen precies. Hoe hij was en ik begon zo schrik te krijgen want ik zeg, dat klopt niet he. Ofwel is ze aan het raden ofwel weet ze dat hij overleden is. Pakt ze weer haar schrift en constant was ze bezig over mensen die sterven en welke soorten mensen waar horen: Palatijn, hel,... Dan kwam ze terug bij mijn pa en mijn pa zat in de hemel. Ik zeg ik wil er niet over spreken, ik zeg, ik zit nog altijd met emoties, mijn pa is juist overleden, oké *ge* hebt gelijk, maar zwijg erover. Nee, nee, nee, kijk eh, ik ga nu bij mijn mama hé, ik ga er ook eens over spreken hé, ik ga het eens vertellen ook hé. Oké, ja geen probleem, zeg haar alles, maar ik zeg nu wilt *ge* mij een beetje met rust laten? Ah ja oké oké oké, ja.

Richting Ninove zegt ze, hier links, hier rechts, hier links. We komen zo in een smal straatje, ja hier stoppen zegt ze, hier moet ik zijn zegt ze. Ze stapt uit en haar gerief lag nog in de taxi. Ik ga eens kijken bij mijn mama.

Als *ge* zo in een donkere straat ineens binnen rijdt. Tegen dat u ogen gewend worden dat *ge* iets ziet, van kleur of een hek of een steen. Met de tijd, *achter* een minuut, beginnen u ogen een beetje dat straatje gewend te worden. Links van mij waren er zo allemaal wat struiken en zo, ik dacht een parkje. Rechts waren er zo een stuk of vijf, zes huizen, twee, drie auto's en dat was alles, zo een heel smalle straat. Ik zag haar niet meer lopen en ik wil in mijn linker spiegel kijken van alé, want waar loopt zij nu. Ik zag zo struiken, zo een paal enzo. En ik zag juist zo grafzerken, ik zeg godverdomme die mensen wonen hier aan een kerkhof, dat is zo het meest enge ding waar ik zo nooit zou willen wonen *enal*.

En in een keer plots komt ze daar weer. Haar stem was hoger. Meneer ja, mama doet niet open. Ik zeg maar *meiske*, ik zeg maar ik heb u hier nergens zien binnegaan. Nee mama doet niet open zegt ze. Ik zeg ale, maar welk huis *zijt* *gij* binnen gegaan? Ik

zeg, hebt *ge* al aangebeld? Ja maar ze ligt hier he, aan een kerkhof, mama ligt hier. Ik zeg wat, is je mama niet in leven? Nee, nee, nee mijn mama ligt hier. Alé, ik ben daar dan een beetje goed in, ik kan me *sebiet verzetten*, ik zeg hebt *gij* geen andere familie hier liggen ofzo? Ah mijn tante zegt ze. Een tante? Ik zeg, dat is ook een halve mama he. Ik zeg ga eens bij je tante. Ah ja, gaat ze open doen? Ik zeg u tante gaat zeker opendoen. Ja oké, ja oké. Ze gaat dan weg richting zo, zo hekken.

Ik zeg, ik ga haar hier laten he, ik zeg ik ga hier beginnen doorrijden. Ik ga rustig op mijn gemak de deur opendoen, als zij binnengaat door die poort, ik ga haar *gerief* hier wegsnijten, ik zeg en ik ga wegrijden. En ik wou *just* kijken met wat ze bezig was, of ze binnen was en ik zag haar daar plassen tegen de muur. Ze was gewoon aan het plassen tegen een muur. En ook ja, er was niemand in de straat, dus *ge* hoort dat zo... Ik zeg alé, ik zeg *meiske* het is gedaan he. Ik smijt haar *gerief* buiten, uit de auto, ik rij door. Maar het bleek dat dat zo'n doodlopend straatje was. *Ge* kon niet doorrijden, ik keer terug, dat *meiske* stond ineens plots in het midden van dat straatje. Ik zie haar nog staan hé, dus ik zie niets meer van haar, maar wel die ogen, precies of er kracht uitkwam ook zo, ik ben beduvelde zo. Die angst, ge voelde de angst van dat *meiske* in u. Op die moment had ik zodanig schrik dat ik nooit niet gevoeld had, ik wist niet was bang zijn was, tot die moment, komt alles door uw hoofd dan. Misschien is dat een boze geest? *Ge zijt* met boze dingen bezig. Ze is bezeten misschien? Dan moet ik iets opnoemen, ik moet mij beschermen.

Bij de Moslims, wij hebben verzen: Djinn verzen. Djinn, dat is boze geest, tegen *eh* zulke kwade mensen of *eh* tegen kwade spoken ofzo. En als *ge* die vers opnoemt dan is het alsof dat *ge* een bescherming zou krijgen.

Kul e'ûzû birabbil felak
Min şerri mâ halak
Ve min şerri ğasikin izâ vekab
Ve min şerrinneffâsâti fil'ukad
Ve min şerri hâsidin izâ hased

(Vertaling:

Ik zoek mijn toevlucht bij de Heer van de ochtend,
Van het kwaad dat hij heeft gemaakt,
Van het kwaad van een nacht waarin de duisternis valt en onderdrukt,
Van het kwaad van de genezers die knopen verbreken,
En wanneer je jaloezie toont door het kwaad)

Toen ik dat begon op te zeggen, voelde ik mij ook zo raar zo... Het gaat allemaal zo traag, het is wel zo twee minuten maar dat is gelijk een half uur dat *ge* daar staat.

Ondertussen bleven we elkaar bekijken, zo doorkijken, zeker zij. Die kreeg zo rillingen. Ik wilde daar weg, maar ja, ofwel moest ik haar omver rijden maar dat gaat niet, dat is ook een mens. Maar dan zeg ik ja, dat is geen mens dat is eh, iets boosaardigs, dat moet uit de weg.

Kul e'ûzû birabbinnâs

Melikinnâs

Îlâhinnâs

Min şerrilvesvâsilhannâs

Ellezî yûvesvisü fî sudûrinnâsi

Minelcinneti vennâs

(Vertaling:

In de naam van Allah, de meest Genadevolle,

Ik zoek mijn toevlucht bij de Heer van het volk,

Aan de heerser van het volk,

Aan de god van de mensen,

Van het kwaad, die stiekeme fluisteraar.

Die waanbeelden in de borst van mensen fluistert.)

Ik wou echt die gas induwen, ik wou gewoon weg van daar... Maar toch was er iets dat mij tegenhield, van *ge* moet bij haar blijven. En plots kwam ze naar mijn linkerkant, naar mijn chauffeurskant toe, al huilend en ze was aan het *schreien* en *schreien*. En ik deed een beetje van die ruit open. Ik wou echt direct vertrekken maar ik zag haar zodanig huilen en ze zei iets dat mij zo de indruk gaf, van het is een ander *meiske* dan daarnet. De ene was zo kwaad willig en zij heeft hulp nodig. Ze bleef mij zo aankijken, als een klein kind van alé, laat mij hier niet alleen.

Die klanken *enal*, dat was zo anders precies. Ze was een beetje rustiger ook, maar wel huilend zo. Ik weet niet wat ik hier doe meneer, alsjeblijft laat mij hier niet achter. Ik zeg wat gaat *ge* nu doen *meiske*? Ik zeg, gaat *ge* hier blijven? Nee maar ik weet niet wat ik hier doe, ik weet niet, ik wil naar huis, ik wil naar huis. Ik zeg, waar woont *gij*? In Gent. Kijk ik heb uw gerief daar weggesmeten, ik zeg pak dat mee, stap in de auto maar *ge* zwijgt he, als *ge* één keer uw mond open doet, ik zeg ik smijt u *eruit* he. Ze pakt haar jas en dan dat *boekske enal*, en haar handtas. Ze stapt in, zo gewoon stil.

En we kwamen hier in Gent bijna, ik zeg voelt *ge* u goed? Want ze was anders, rustig, een beetje ontspannen zo. Maar nu was ze zo een braaf meisje dat gewoon naast u zat, en zegt ze nee ik voel mij niet goed. Ik zeg moet ik u naar het ziekenhuis brengen anders? Ik weet het niet. Ik voelde nog iets, het was altijd niets, ze wist niets meer

dan. En ik zeg kijk ik ga eens naar het ziekenhuis rijden met u en daar gaan ze u misschien helpen. Dan met haar zonder iets aan te rekenen, geen kosten, ale ik heb mijn dispatcher verwittigd, het is goed zegt hij, rijd maar. Ik heb haar dan naar het UZ gebracht en die eh, mens van de receptie had gebeld naar een nachtdienst van een psychiatrische instelling op Sint-Denijs. Ik heb haar dan naar daar gebracht. Dat *meiske* mocht daarbinnen blijven, eh, ze had zelfs niet meer gekeken naar mij of uitgezwaaid. Ale, ik heb mijn naam achtergelaten. Drie dagen later ben ik moeten gaan om heel dat verhaal te vertellen. Door haar ziekte, krijgt ze soms *dinges* dat ze denkt dat ze met geesten in contact komt of met dode mensen.

Maar ja wij zijn allemaal geen psychologen, wij zijn geen psychiaters, wij kennen dat niet, dus wij zien ze eerst als klant, maar op die moment, dat, de twee, drie uur dat ik met haar dan bezig was, dat was de eerste keer dat ik echt ervaren had wat schrik hebben is. En ehm, gelukkig was dat ook de laatste keer, ik heb daarachter niets meer meegemaakt in hetzelfde geval, maar eh het was best angstig ja.

AHMADZIA MOMAND

ZIA

Mijn naam is Ahmadzia Momand, Zia betekent licht.

KATHARINA

Zia is een jonge man met donkere ogen. In zijn kleine appartement schenkt hij kardemomthee in, zet hij dadels klaar en pindanoten. Het is hier stil.

ZIA

Ik hou niet veel van muziek. Want als ik veel muziek luister dan denk ik na over mijn moeder, over *family*, dus word ik een beetje verdrietig van en krijg ik hoofdpijn een beetje. Dus daardoor luister ik niet veel naar muziek. Heel soms wel. En ook niet, niet veel zo naar muziek die te veel lawaai maakt of veel roepen. Nee, gewoon naar rustige muziek.

KATHARINA

Zia houdt van stilte.

En van poëzie.

ZIA

Waarom houd ik van poëzie? Haha. Dat komt gewoon spontaan in het hart, ik schrijf zelf *poëzies* ook, daarom hou ik van *poëzies*, dat begrijp ik wel waar het over gaat.

KATHARINA

Op zijn tafel ligt een boek open over de geschiedenis van Afghanistan.

Nu is hij 21, en ondertussen woont Zia al enkele jaren in België.

Hij komt uit een klein dorp dat hij nu meer dan vier jaar geleden heeft verlaten.

ZIA

Ik ben eh, op 15 maart 2000 in Afghanistan, provincie Nangarhar geboren.

KATHARINA

Hoe heet jouw dorp?

ZIA

Dand E Barakat Khan.

KATHARINA

Dand E Barakat Khan .

ZIA

Yes. Ik mis nog altijd mijn vrienden, herinner ik mijn leerkrachten nog altijd, mijn school nog altijd, mijn klasgenoten nog altijd. Dan heb ik cricket gespeeld daar, ik hou van cricket. Dus heb ik nog altijd wel mooie herinneringen ook van. Dus mijn gebied waar ik geboren ben, mijn moeder, mijn zus, mijn broers, dat herinner ik wel. Mijn dorp ligt tussen de bergen, naast rivier, altijd groen en heel mooi dorp maar helaas dat er nog altijd oorlog is. Herinnering is dat elke dag met een nieuwe verschrikkelijke situatie, elke dag met een nieuw accident, dus elke dag met een nieuwe leider van dorp, van provincie wordt vermoord. Zelfmoorden, aanslagen, herinnering van kapot maken mensen, onveilige situatie maken, deze situatie ik heb zelf gezien. Ik ben geboren in oorlog, al 40 jaar nog nooit gestopt oorlog.

KATHARINA

Vooral wanneer de avond viel, werd Zia bang

ZIA

Altijd een hele slechte herinnering van nacht. Na vijf uur's avonds, na zes uur 's avonds bij onze dorp kun je niet naar buiten komen. Dus altijd donker, altijd verschrikkelijke situatie, altijd heb je eigenlijk een beetje bang van je eigen schaduw. Dus als je naar buiten komt, pak dan een licht mee. Mensen worden dood door onbekende mensen, door Taliban, of door Afghaanse overheid, door Amerikaanse. Acht jaar geleden mijn vader is vermoord. Eerst was zijn job politieagent, dan krijgt hij een andere baan van overheid. Dus op het laatste moment toen hij vermoord was, hij heeft gewerkt bij afdeling van antiterrorisme.

KATHARINA

Oke.

ZIA

Hij was hoofd van antiterrorisme. Dus leider.

KATHARINA

En wat is er gebeurd?

ZIA

Taliban. Die zijn terroristen groepen die zijn tegenovergestelde van Afghaanse overheid is. Mijn vader had een plan om naar buiten te gaan voor een operatie met zes personen, zo begrijp ik het van mijn moeder, van leider van district, van zijn vrienden. Hij heeft informatie gekregen dat op deze plek ligt wapens en drugs.

KATHARINA

Dagenlang wist Zia niet waar zijn vader was.

ZIA

Dus na vier, vijf dagen krijgen wij antwoord dat, vader is vermoord, kun jij het lichaam van gewoon meepakken en begravenis doen. Ik kon eigenlijk niets doen. Twaalf jaar jong ik kan niks eigenlijk doen, gewoon blijven huilen.

KATHARINA

Ben je trots?

ZIA

Heel veel. Hij heeft goed gedaan.

KATHARINA

Ook Zia's oudste broer kwam om in de oorlog.

ZIA

Hij was een soldaat, hij is ook vermoord. Ja.

KATHARINA

Het dorp van Zia werd zwaar getroffen.

ZIA

Was het een heel zware bomaanslag dicht bij ons huis. Alle ramen van ons huis waren helemaal kapot. Moskeeën en ook dat allemaal kapot, school ook. Tweeëndertig personen zijn gewoon weg, zijn gewoon dood.

KATHARINA

Zonder zijn broer en zijn vader in de buurt, werd Zia door de Taliban benaderd.

ZIA

Taliban een paar keer bedreigd, jij moet bij ons werken, jij bent klein, jij kunt wel zoals een spion voor ons werken. Wapen op een plaats naar andere plaats brengen. Jihad doen. Maar mijn mentaliteit in mijn hoofd was niet helemaal klaar om met Taliban te werken. Mijn vader was bij Afghaanse overheid. En nog altijd kijk ik zoals een vijand naar Taliban. Mijn hart is nog altijd niet proper over Taliban.

KATHARINA

Op zijn zestiende besluit Zia te vertrekken uit Afghanistan

ZIA

Laatste avond was ook heel veel verschrikkelijk, mijn moeder heel veel huilt, mijn andere broers huilt heel veel, was een heel slechte herinnering, een heel slechte avond.

KATHARINA

Heb je iets meegenomen van thuis?

ZIA

Ik heb gewoon brood meegenomen, enkel brood meegenomen, water meegenomen. Mijn moeder heeft zelf gebakken, daar bakken alle moeders zelf brood.

KATHARINA

Herinner je je nog wat je moeder tegen je gezegd heeft?

ZIA

Laatste woorden was: "Zoon Zia, Zia deze dorp is niet goed voor jou, zoek maar een mooie plek en een veilige plek van de wereld. Beter vertrek van hier, jouw nonkel gaat jou helpen. Dus vertrek van hier, moge Allah je beschermen, moge God jou beschermen." Knuffelt mij, kust mij, begint te huilen, ik ook en dan vertrek ik van huis. Helemaal 's nachts donker. De auto genomen om naar stad te rijden, daar met smokkelaar gesproken, smokkelaar heeft andere auto met toen nog twee of drie jongens. Samen vertrokken naar hoofdstad van Afghanistan, naar Kabul.

KATHARINA

Zia reisde langs omwegen van Afghanistan door Iran, door Turkije, Bulgarije, Servië, Kroatië tot in Italië. Het doel was Londen. Dat hij in België zou terechtkomen, wist Zia nog niet. Zeven maanden en tien dagen zou hij onderweg zijn.

ZIA

Weg is vol van risico, oorzaak dat je zonder pas bent, kun je niet gewoon via normale weg, via wettelijke weg naar een land gaan. Dus dat is helemaal onwettelijk wat wij doen. Dus jij steekt een land over via bos, via water. Helemaal alleen en zonder *family*, geen papa, geen mama. Dus heel schrik en heel bang gehad. Overdag heel de tijd slapen, rusten, kan je niet slapen overal nat, overal water. Altijd 's nachts wandelen. Geen lichten. Ben je heel veel ongerust om politie gaat nu komen, politie gaat nu komen... Maar door nacht altijd gewoon blijven. Als het al zo een beetje donker dan kunnen wij vertrekken.

KATHARINA

Grote delen van zijn reis legt Zia te voet af. Soms was er een auto voorzien. Of werd hij het water overgezet met een bootje, zoals bij de grens met Turkije.

ZIA

Kleine rivier maar dat was een boot, die smokkelaar heeft bij. Met vijf personen in boot zetten. En oversteken en hier beginnen wij hardlopen. Die smokkelaar die wegwijs. Dus Turkije is heel dichtbij, controle van politie komt hier. Gewoon hard lopen, hard lopen, lopen, lopen, tot grens oversteken. Wij wisten niet waar is grens en waar... Ze kunnen jou niet pakken. Daar camionette was aan het wachten, camionette genomen. 35, 36 personen in camionette, wij eerste stad van Turkije gestopt.

KATHARINA

Verschillende keren probeert Zia de grens met Bulgarije over te steken.

ZIA

Grenzen was toe, overal sneeuw. Overal grenzen zijn onder controle van politie. Bulgaarse politie sloeg heel veel hard. Van één persoon been kapot, van andere persoon been van andere persoon hoofd van andere persoon tanden.

KATHARINA

Hij moest altijd op zijn hoede zijn.

ZIA

Schrik van politie, schrik van dieren, politie met honden... Altijd gevaarlijk, altijd heel risico. Van algemene dingen schrik daar. Van rivier, van bos, van bergen. Dus als je ook niet oplette... Zijn er wel mensen omgekomen, in Iran ook heb ik ook twee jongens gezien die zijn omgekomen, overleden daar en hebben wij gewoon daargelaten.

KATHARINA

Je moet toch fysiek sterk zijn om zo een reis aan te kunnen.

ZIA

Ja inderdaad, fysiek heel sterk zijn, zeker als je tien dagen, acht dagen wandelen. Sowieso blijf je twee dagen, drie dagen zonder eten.

KATHARINA

Zonder eten?

ZIA

Zonder eten want smokkelaar zegt niet altijd eerlijk he. Die zijn heel leugenaar mensen. Die zegt je gaat 24 uur wandelen, daar komt gewoon auto, pakt jou, maar 24 uur verandert met drie dagen, vier dagen.

KATHARINA

Soms werd Zia opgepakt en teruggestuurd. Dan was hij alles kwijt. Zijn rugzak, zijn gsm, zijn kleren werden afgenomen door de politie.

ZIA

En moest je helemaal opnieuw doen, terug naar Turkije gaan, terug naar Istanbul gaan, terug boodschappen doen, terug nieuwe kleren kopen, met smokkelaar terug praten. Smokkelaar belt terug dat op deze dag heb je een andere *game* om terug naar Bulgarije te gaan

KATHARINA

Waar kwam het geld vandaag? Dat je terug kleren kon kopen en terug...?

ZIA

Die smokkelaar betaalt alles voor u, ik moest alles betalen in Afghanistan, mijn nonkel betaalt en smokkelaar betaalt hier voor ons. Ik kon eigenlijk vanbuiten nummer van mijn nonkel. Overal kan ik naar mijn nonkel bellen: "waar is mijn smokkelaar, met wie kan ik spreken?"

KATHARINA

Dus dat is echt een heel netwerk van verschillende smokkelaars.

ZIA

Verschillende smokkelaars.

KATHARINA

Die met elkaar in contact staan om...?

ZIA

Van Afghanistan heeft contact met Iran. Van Iran heeft contact met Turkije, van Turkije heeft contact Bulgarije, van Bulgarije contact met Servië. Dus tot Italië heb je smokkelaars. Na Italië is dan is gedaan, dan moet je gewoon zelf weg zoeken.

KATHARINA

Af en toe vond Zia een moment van rust. Onder een brug of in een vluchtelingencentrum. En dan schreef hij enkele zinnen. Een paar woorden. Poëzie.

ZIA

Toen ik werd afgesloten in het centrum van Bulgarije, dat was een moment, dat was een moment dat ik heb een paar woorden, een paar zinnen schrijven. Dat was heel mooi denk ik, ik denk dat andere poëzie was in Servië ook, heb ik een poëzie, want daar was ook een kamp, een opvangkamp. Daar heb ik een rust gekregen, dus daar heb ik ook een poëzie geschreven, onderweg twee *poëzies*.

KATHARINA

Maar zijn boekje werd helemaal nat in Servië. De teksten die hij onderweg geschreven had, raakte hij kwijt.

ZIA

De reis van Afghanistan tot België, die is helemaal verschrikkelijk geweest. Geen hoop voor onderweg. Want zie je geen licht, zie je geen stad, zie je geen mensen daar. Als mensen jou zien, mensen heeft schrik van jou, altijd vuil, altijd vuile kleren, dat was gewoon een verschrikkelijke en afschuwelijke reis.

KATHARINA

Na een reis van zeven maanden en tien dagen kwam Zia 's nachts aan in Brussel.

ZIA

Herinner ik mij nog altijd twee, drie dagen, dus gewoon rondlopen om commissariaat te vinden, waar kan ik asielaanvraag indienen? Ik wist dat eigenlijk niet, ik kon totaal niets van de talen ook niet, van mensen ook niet, gewoon op twee, drie nachten gewoon wandelen.

KATHARINA

Hoe waren die nachten?

ZIA

Hoe waren die nachten...Ik... Mijn ogen zoeken een plaats om waar kan ik een beetje rust nemen, want ik was heel, heel veel moe, heel nat ook. Schoenen ook nat, kousen ook helemaal nat. Dat was heel slechte herinnering, maar eindelijk na twee dagen heb ik asielaanvraag ingediend daar, dat ik asielcentrum krijg. Dus daar heb ik een beetje iets gekregen van asielcentrum, een beetje kleren ook, kousen ook, schoenen ook, vijf euro per week ook.

KATHARINA

Wat kan je doen met vijf euro per week?

ZIA

Vijf euro per week, wat kan ik doen? Niet veel... maar beter dan niets.

KATHARINA

Nu, bijna vier jaar later, heeft Zia de status van oorlogsvluchteling gekregen. Hij huurt een appartement in een rustige straat, met plaats voor boeken en een bureau.

KATHARINA

Hoe zijn de nachten nu?

ZIA

Ik weet dat eigenlijk niet goed maar ik heb te veel stress, ik denk heel veel na over leven, ik denk heel veel na over Afghanistan, ik denk heel veel na over mijn moeder. Moeder mis ik sowieso heel veel hard, ja, ik mis mijn moeder. 's Nachts meestal denk ik heel veel over dit na, dan word ik een beetje ongerust en met tien gedachten slapen, met tien gedachten terug wakker. Dus hoop ik om na ID, na wettelijk verblijf wordt een beetje... het leven verandert. En dat hoop ik wel heel veel, als ik een goede job krijg, als ik bezig ben met studeren, dan kan ik misschien een mooie toekomst ook maken. Dan voel ik mij ook rustig. Soms denk ik na, soms zeg ik wel, dat was een goede beslissing dat ik heb mijn land verlaten. Op andere momenten, een land is precies voor ons zoals moeder. Ikzelf, hou ik heel veel van mijn land. Soms denk ik, dat heb ik niet goed gedaan, moest ik daar blijven voor mijn land iets doen, voor mijn moeder iets doen, voor mijn, voor mensen iets doen, helpen mensen.

KATHARINA

Zia wil gaan studeren en de opleiding tot sociaal tolk volgen, om andere vluchtelingen bij te kunnen staan.

ZIA

Ik ben niet alleen. Er zijn veel heel veel mensen, heel veel jongeren. Er zijn nog jongens, er zijn nog mensen, dat ik niet alleen deze problemen heeft, of dat ik niet alleen naar Europa ben vertrokken. Deze ervaring gaat mij wel helpen. Dus, dat is eigenlijk mijn hobby om mensen te helpen, om mijn landgenoten te helpen.

KATHARINA

Nu vindt Zia ook rust in de nacht.

ZIA

Hier wel, kan ik een beetje wel genieten van, en door 's nachts kan ik wel goed wandelen. En dat heb ik ook wel, kan ik een beetje genieten ervan. Antwerpen is niet zo heel veel mooi maar ik hou heel veel van deze plek, van deze stad. Overal licht. Mensen zijn ook niet zo slecht, mensen zijn ook goed.

Als ik 's nachts wandel, dan kan ik wel een beetje goed nadenken over leven, goed nadenken over toekomst. En de beste plek is rivier van Linkeroever. Een goede plaats, een rustige plaats, heel weinig mensen door nacht en water... dus dat vind ik wel mooi. Als ik 's nachts daar alleen zit of met een goede vriend dan kunnen wij nadenken over het leven, over de politiek van Afghanistan... Over de situatie van hier, over het leven van hier, over het alleen staan van hier. Over meisjes natuurlijk ook, ja, over zo'n dingen praten wij.

KATHARINA

En Zia schrijft nog steeds poëzie.

(Zia leest een zelfgeschreven gedicht, in Pasjtoe)

ZIA

Aan tijd zeg ik gewoon, ga maar, aan dag of nacht zeg ik gewoon ga maar. Ga maar gewoon doorlopen, ik wacht. Ik ben een beetje zat.

Mijn leerkracht zei in Afghanistan, en dat klopt wel denk ik. Op drie momenten wordt jij dichter. Als jij heel arm bent, dan schrijf jij *poëzies* en heb ik wel in Afghanistan heel arme mensen gezien, arme vrienden gezien die poëzie schrijven, die zijn dichters. Dat je vertrekt van land. Heimwee van het land schrijft *poëzies*, dat kan ook een reden zijn. Andere reden dat je verliefd wordt op een meisje. Die schrijven wel *poëzies*, mensen die verliefd zijn. Mijn reden was heimwee van land, ja heimwee van land, inderdaad.

KATHARINA

Helpt poëzie?

ZIA

Eh ja, schrijf ik mijn eigen stem, schrijf ik mijn eigen letters, eigen woorden. Dat helpt heel veel met mij.

KATHARINA

Wanneer alles donker is, kunnen woorden kleine lichtpuntjes zijn.
 De woorden zelf kunnen niet voldoende licht maken om alles te verklaren.
 Maar misschien net genoeg.

In het lied *Mondnacht* heeft de componist Robert Schumann een romantisch gedicht van Joseph von Eichendorff op muziek gezet.

Hij beschrijft het zwijgen van de avond, het stille ruisen van bomen in de nacht.
 Hoe zijn ziel in het donker de vleugels uitspreidt en over het stille land zweeft.
 Alsof hij naar huis vliegt.

[Mondnacht van Joseph von Eichendorff, op muziek gezet door Robert Schumann

*Es war, als hätt' der Himmel,
 Die Erde still geküßt,
 Daß sie im Blütenschimmer
 Von ihm nur träumen müßt'.*

*Die Luft ging durch die Felder,
 Die Ähren wogten sacht,
 Es rauschten leis die Wälder,
 So sternklar war die Nacht.*

*Und meine Seele spannte
 Weit ihre Flügel aus,
 Flog durch die stillen Lande,
 Als flöge sie nach Haus.*

Geluid van opkomend verkeer]

AFTITELING

KATHARINA

Je hoorde de stemmen van:
Tom Swaak...

TOM SWAAK

En nu ga je ontspannen!

KATHARINA

Yilmaz Kursun...

YILMAZ KURSUN

ofwel kunt *ge* het, ofwel kunt *ge* het niet.

KATHARINA

Ahmadzia Momand...

AHMADZIA MOMAND

dat schrijven kan ik wel goed, mooie zinnnetjes van maken.

KATHARINA

... en mezelf, Katharina Smets.

Je moet wel wat mensenkennis hebben denk ik.

De stemmen is een podcast van Opera Ballet Vlaanderen.

Onze sound designer is Maarten Buyl.

Onze hoofdredacteur is Katherina Lindekens.

Onze producenten zijn Annelien De Rycke en Noemi Suarez Sanchez.

Onze redactie, dat zijn Ilse Degryse, Wilfried Eetezonne, Claïs Lemmens, Sarah Aernoudt en Margot Timmermans.

Onze adviseur is Randy Vermeulen.

Je hoorde een bewerking van enkele delen uit *In einer Nacht* van Paul Hindemith

Veel dank aan sopraan Herlinde Van den Bossche en pianist Jef Smits. Ze brachten de liederen *Mondnacht* van Robert Schumann en *Die Nacht* van Richard Strauss.

De Stemmen is lid van podcastnetwerk Luyster.

Tot binnenkort, op operaballet.be